

Daarom is besloten een krachtige actie te beginnen ter vermeerdering van het aantal der leden en donateurs. Een geïllustreerde circulaire wordt op groote schaal verspreid. Mocht ge er geen ontvangen hebben, vraag er dan een aan aan het kantoor der Vereeniging, Rokin 59 te Amsterdam. Er is een inteeckenbiljet bijgevoegd. Deze poging geldt nu in hoofdzaak heide en hoogveen, zoo ge wilt ook een paar planten, die nu reeds bijna zijn uitgeroeid in ons land: de rijsbes en de schroeforchis. Maar in de eerste plaats toch de onafzienbare paarse bloemenzee van de hei, de zonderlinge *Juniperus* struiken, de verre horizonten met blauwende boschrandjes, de delletjes en sollen met gentiaan en cipelgras, de sphagnumbulten, waar de veenbes zijn sierlijke guirlandes overslingert, de grillige festoenen van de wolfsklauw en — wie weet — een broedplaats voor de goudplevieren.

Komt, vrienden van de heide, helpt allen, al is 't nog zoo weinig. Eén rijksdaalder contributie in het jaar beteekent al gauw een kwart hektare hei. Maar iederen dag wordt die rijksdaalder minder waard.

JAC. P. TH.

JULI-AVOND IN 'T NAARDERMEER.

ALS de witte waterlelies zich gaan sluiten, nu met den nieuwen tijd zoo tusschen zessen en achten, wordt het gaandeweg levendig in 't meer. We hebben ons bootje vastgelegd in een van de vele gunstige hoekjes, waar je tegelijk een paar van de lange lijnrechte tochten kunt afzien en ook nog een groot stuk open meer.

Het hooge riet is haast volwassen, de donkere glanzige mattenbiezen buigen hun top reeds een weinig onder den last van de dichte bruingekafte bloempjes. Kalmoes vertoont zijn bloesemvinger, de egelsknop straalt met witte bolletjes, beide soorten van lischdodde steken hun dubbele bloekolven omhoog en de zwanebloem spreidt zijn scherm van purperen bloemen boven de laatste trossen van hooge handekenskruiden, die den guren zomermaand overleefd hebben, toen zoo weinig insecten vlogen en nu in plaats van tot Sint Jan blijven bloeien tot Sint Jacob. En reeds maken de bloemen van den vollen zomer zich gereed, de gele wederik, de roode wilgenroosjes, de hooge moerasmelkdistel, de melkeppe, het koninginnekruid en de blauwe zulte, die nog doorbloeien als de trekeenden uit de Oostzee den naderenden winter zullen aankondigen.

Maar zoover zijn we nog lang niet. Wel is de broedtijd aan 't verlopen, maar alle zangers van het riet zijn nog op stem, en halen helder op, nu de koele avond daalt.

Hebt ge wel eens opgemerkt, dat dikwijls de groote karekiet zijn lied inzet haast precies als dat aanhitsend motiefje uit Mahlers *Himmlische Freuden*?

Als hij je zoo opschrikt kunt ge er zeker van zijn, dat er iets van belang in 't riet voorvalt en dikwijls genoeg juist iets, dat hem heelemaal niet aangaat. Ik heb hem wel zoo hooren tekeer gaan ter gelegenheid dat lepelaars voedsel aan hun jongen brachten, dat zwarte sterntjes een Mei-bijeenkomst hielden op een groote scheerensloot of dat koeten vochten tegen kiekendieven. Zoo gauw er iets in zijn gebied voorvalt, is hij er bij en 't is dan precies of hij zegt: „tsjra, tsjra, tsjra, tsjra, goed zoo, knap gedaan, sla er op los. Natuurlijk gaat zijn kuif in de hoogte, kortom, hij is geheel en al opgetogenheid.

Zoo ook nu, maar nu geldt het zijn eigen gezin. We liggen niet ver van

Mattebies op de Veertig Morgen.
Foto E. A. LOEB.

zijn nest. De groote, ietwat onbeholpen jongen, die nog niet eens een behoorlijke staart vertoonen, zullen van nacht misschien voor 't eerst buiten 't nest slapen, dat zoetjes aan te klein en te onveilig wordt. Ze klauteren rond in de rietstengels bij hun geboorteplaats en 't wijfje is druk bezig met ze te lokken en te drijven, totdat ze in twee groepjes van drie plaats hebben gevonden op geknakte stengels dicht op 't water. En al dien tijd zit de man zijn vrouw en kroost luidkeels aan te moedigen en toe te zingen. 't Zal nog lang duren, eer hij zich stil houdt.

Het hindert ook niet, want al de vogelgeluiden zijn zoo karakteristiek, dat we door al het lawaai van dien karekiet heen nog heel goed verderop het gezang

van zijn kleineren naamgenoot hooren, ook het sluimerliedje van de rietgors en den geheimzinnigen langen triller van de snor, de meest treffende vertolking van 't ruischen van het ranke riet.

Thans echter staat dat riet roerloos. De avond heeft stilte gebracht, het water is een volmaakte spiegel, blinkend in het avondlicht. De dag is buig geweest, maar nu zijn de wolken hoog opgetrokken, zoo dat het Wijde Meer nog maar een kleine plas lijkt onder het ruime uitspansel en ons bootje geheel verzinkt in nietigheid. Bloemenvlakten drijven op het water: dofgroene plekken van fonteinkruid, een geelgespikkeld kleed van plompen en watergentianen, die

1 Juli 1916.

Een paar late nesten van het Zwarte Sterntje.

Foto E. A. LOEB.

den ganschen nacht geopend zullen blijven, en liefelijk rose velden van veenwortel, waar nu nog kleine hommeltjes gonzen van bloem tot bloem. Nergens groeien zulke mooie gesloten veenwortelvelden als op de wijde vlakken van het Naardermeer.

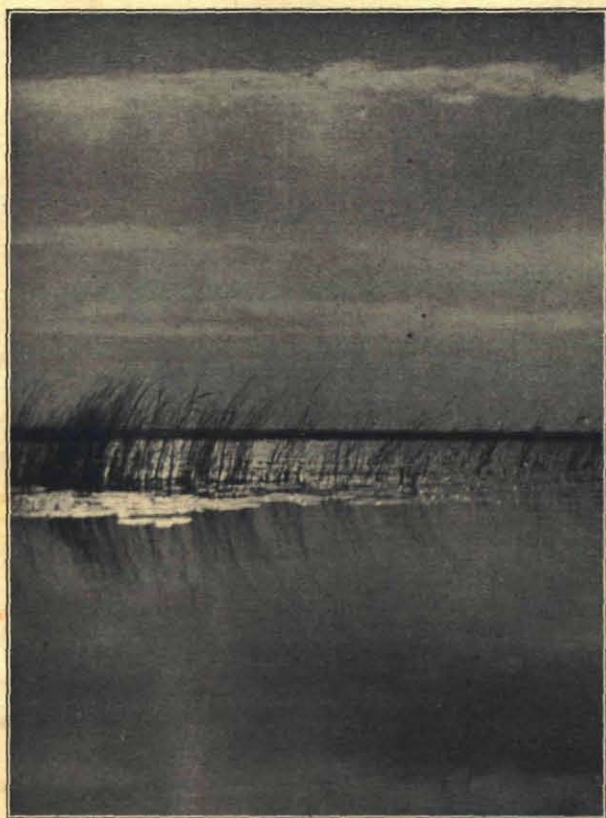
In 't plompenveld zijn de koeten bezig, heele families. Een paar weken geleden kon je het heele Meer doorvaren zonder een enkele koet te zien, want ze zaten allemaal te broeden op hun hooge nesten tusschen het dichte riet. Nu echter komen zij te voorschijn en kan een oppervlakkig beschouwer weer den den indruk krijgen, alsof het Meer een groote koetenfokkerij zou zijn. Wij weten wel beter.

Heel uit de verte is zoo'n koet van andere watervogels al te onderscheiden

aan zijn kluchtig bol ruggetje en voorzichtige, grillige beweginkjes. Hij gaat haast altijd zigzag, terwijl de eenden juist mooie rechte banen over 't water maken. Ook kan een eend echt stil liggen; een koet moet altijd van tijd tot tijd eventjes rechts of links in 't water pikken.

Nu zij vanavond de jongen geleiden naar de gele plompebloemen, zijn ze dubbel bedrijvig. Er zijn jongen van allerlei slag, kleintjes nog in 't zwarte dons, met half kale, roode schedeltjes, maar ook al groote vogels, haast zoo groot als

de ouden, maar nog met witte keel en borst. Dat alles verzamelt zich om de plompen, soms drie vogels bij één bloem en met hun harde scherpe nebben scheuren zij de groote gele kelkbladeren stuk, pikken de dikke honigbladeren weg, en knabbelen dan aan den dichten meeldraadkians. Jonge bloemen hebben ze het liefst, want dan zijn de helmknoppen dik en malsch en vol voedsaam stuifmeel. Eigenlijk is het vreemd, dat nog niet veel meer dieren stuifmeel eten, want het moet wel bijzonder voedsaam zijn. In sommige landen eten de menschen stuifmeel van de lischdodden. Die staan nu hier ook allerwegen te bloeien, de grooten zoowel als de kleinen en 't zou weinig moeite kosten om in korten tijd een kilogram van dat kostbare, eiwitrijke meel te verzamelen. Het zou nog

De Groote Meer.

Foto E. A. LOEB.

economischer zijn, om de bijna rijpe bloeikolven te nemen en 't resultaat zou minder hinderlijk zijn, dan de uitkomst van die koetenwaterij. Want 't moet erkend worden dat een plompenveld, waarin de koeten hebben huisgehouden er treurig uitziet: niets dan de stampers, een paar kelkbrokken en een paar verhavende meeldraden bovenop de dikke hoge bloemstelen.

Intusschen ziet het er nu bijzonder aardig uit, zooals de koetenfamilien daar bezig zijn aan hun kleurig avondmaal en ze mogen voor een enkelen keer ook

wel eens liever bloemen beknabbelen dan zwarte modderstengels, waar ze zich den heelen winter mee moeten voeden.

Daar is nog een ander om zijn avondboterham uit, maar die heeft het minder rustig. Een groote bruine kiekendief vliegt over de riettoppen, begeleid door een drietal krijschende zwarte sterntjes. De kleine vinnige vogeltjes zijn heel wat vlugger en behendiger dan de groote roover. Telkens hebben zij hem ingehaald, beoordeeld waarheen zijn vlucht juist leidt en dan na heel even in de lucht klapwiekend stilgestaan te hebben, stooten zij neer op zijn dikken kop. Hij ontwijkt nog net den slag, maar ze laten hem niet met rust, zoodat hij ten slotte hun gebied verlaten moet en aan den anderen kant van den tocht gaat rondvliegen. Daar heeft hij 't rustiger, maar er is misschien niets te halen. Altijd is het mooi om te zien, hoe hij, na een slag of tien gewoon gevlogen te hebben, zijn vleugels opklapt, de groote pennen spreidt en dan langs bochtige banen van groote schoonheid voortzweeft over het riet.

De sterntjes zijn teruggekeerd naar hun vestiging. De meeste hebben reeds groote jongen, maar daar liggen op de scheeren nog een tweetal nesten, elk met drie donkergevlekte eitjes. Die nesten zijn gebouwd op groote, nog groene lischdoddeplanten en ik zou wel eens willen weten, hoe de kleine vogeltjes die daar bijengesleept hebben. Nog bewonderenswaardiger zou het zijn, indien zij ze, wat toch wel mogelijk is, zelf hadden ontworteld. Doorgaans vergenoegen die sterntjes zich er mee, dat ze op de scheerenrozetten korte brokjes dood blad bijenscharrelen tot een vloertje.

Als de kiekendief verdwenen is, gaan de sterntjes kalmpjes insecten jagen langs de toppen van de rietstengels, een wonder van vliegkunst, vooral zoo als nu, bij windstille. Je moet dat gezien hebben, om het naar behooren te waardeeren. Bij elken riettop, waar wel eens een insect zou kunnen zitten, houden zij zich even zwevend, pikken vlug hun prooi in, en dan komt het er op aan om weer spoedig zooveel vaart te hebben, dat ze een meter of tien verder de manoeuvre kunnen herhalen. Dit is waarlijk de hoogere vliagschool.

Een eind verder op 't Meer is een ander troepje kunstenaars bezig. Dat zijn de kieviten. Die komen iederen avond in groote of kleine troepjes opdagen, om te spelevliegen boven het water. Zwart met witte figuren dwarrelen rond, soms onregelmatig als vlindervlucht, dan weer streng gedisciplineerd, dat geen spreuwen het hun zouden verbeteren. Ze scheren vlak langs het water en naar zwaluwenmanier nemen ze dikwijls een vliegbad.

Maar het mooist zijn nog de lepelaars op deze Juli-avonden. Er zijn nog donsjongen op sommige nesten; de rechte reeksen van vijf of zes spierwitte vogels achter elkaar, die koers zetten naar de Zuiderzee, gaan wel garnaaltjes halen voor de kleintjes. Maar de jongen van het eerste broedsel zijn al groot. Een paar dozijn vliegen er hoog langs de avondwolken, eerst speels kris en kras door elkander. Allengs echter gaan ze cirkelvluchten maken, al hooger en hooger, totdat de blanke lichamen slechts nu en dan zichtbaar zijn in het bleeke avond-

licht. Dan gaan de kringen alle naar één zijde, de troep formeert zich en eer we goed beseffen, wat er gebeurt, zien we koers zetten naar het westen. Iederen avond vertrekken thans van die vogeltroepen, nu eens lepelaars, dan sterntjes of roode reigers. Deze gaan wel naar de monden van den Rijn, de Zuid-hollandsche en Zeeuwsche stroomen en vandaag of morgen krijg ik wel bericht van Patterson, dat er een stuk of wat overgevlogen zijn naar Engeland, naar Breydon bij Yarmouth.

Nu wordt het steeds drukker op het Meer. Behalve de karekieten zijn de rietzangers nu ook aan 't zingen geslagen, de spotvogel galmt in het boschje

Het groote Watertorkruid.

Foto E. A. LOEB.

tegen den ringdijk, gierzwaluwen joelen door de lucht en troepen eenden trekken gestadig uit het Meer, hun schuil- en rustplaats, naar de Zuiderzee en naar het Polderland.

We roeien langzaam naar huis en 't laatst wat we zien, zijn groote planten van Watertorkruid, die tot aan hun hals in 't water staan. Het lijkt alsof ze half verdrongen zijn, maar zoo groeien zij het liefst. Ook langs den uitweg van het Meer staat ze nog in rijen langs de afwateringsvaart, die met 't moerassig hooiland langs zijn zoom, nog op het laatst een kort resumé geeft van al de water en moerasplanten van ons onvolprezen Natuurmonument.

JAC. P. TH.